

דף סא

'בבית הפתוח לרשות הרבים' – דעת הרשב"א והריטב"א [דלא כהראב"ד] שגם כאשר אין החביות כולן מונחות כנגד המקום הנראה לרבים, אלא חלקן מוסתרות – הכל מותר, שהרי אין מדובר שהעכו"ם נמצא שם, ומניחים שהוא מתירא מלהכנס לאותו מקום שמא יראוהו ויוודע הדבר, וכיון שכך, כך לי אם עומד כל היין כנגד הפתח אם אינו עומד שם.

'אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של עובד כוכבים ומילאנו יין, וישראל דר באותה חצר – מותר' – כתב הריטב"א: דוקא אם היה הבית נעול במנעול. וגם מדובר שהישראל לא הלך למרחק והודיע לו שהוא מפליג, כי אז ודאי אסור אם אין מפתח או חותם ביד ישראל.

(ע"ב) 'אלא עד שיבא ממונה שאינו בא לקיצין' – אינו מגיה הברייתא אלא מפרש שזה שכתוב 'בא לקיצין' – לא לקץ מסוים, אלא לקיצין הרבה שאינם קבועים (ריטב"א. וכיו"ב דרכו לפרש בהרבה מקומות שאינו מגיה אלא מפרש (ע' למשל בדבריו להלן סג: ד"ה תני). וכן פרש ריעב"ץ).

הערות לטבלה

- (1) יש שכתבו שבזמן הזה שהפרוץ רבה – אין יינם יין-נסך, אם לא במי שידוע בו שמתכוין למרוד וכדו' שו"ת בנין ציון; אחיעזר, ועוד.
- (2) באופן שניכר שאין כוונתו לניסוך, כגון שטרוד בעיסוקו במלאכתו וכד', כמבואר בראשונים. וכתבו הפוסקים שאין לדמות מלתא למלתא בדבר זה, ואין לך בו אלא מה שמנו חכמים.
- (3) הכוונה כאן שידוע לנו באותו נכרי שאינו עובד עכו"ם – כגון מוסלמי או חילוני.
- (4) יש אומרים שעכשו שאין העכו"ם המצויים בינינו רגילים בניסוך – אין מגעם אוסר בהנאה אלא בשתיה. ויש לסמוך על כך במקום הפסד (ע' בפוסקים יו"ד קכג,א). והרי"ד צדד להלכה ולא למעשה להחזיר אפילו בשתיה.
- (5) מגע בפה – אוסר. מגע ברגל – מחלוקת הפוסקים (קכד,יא). נגע להכעיס – מותר בשתיה, וישתהו בפניו כדי שלא ירגיל לעשות כן. סו"ס קכד.
- (6) ודוקא כשמנענע את היין, כגון בקנה, אבל נגע בכלי בלבד ולא שכשך – מותר בשתיה. (תוס', רמ"א ושו"ך קכד,יח). ואפילו שכשך בכלי ללא הגבהה – מחלוקת הפוסקים. ואין מדובר כאן כשניכר שכוונתו לצורך דבר אחר ולא לניסוך.
- (7) כח כח – נחלקו בגמרא (ס.ו), ולהלכה – ככחו דמי. ונחלקו הפוסקים בשלשה כחות ויותר (קכד,ב). זריקת דבר מה על היין – אינה אוסרת, מלבד מזיגת מים על היין משום הרחקה.
- (8) מגע על ידי דבר אחר בכוונה, אך באופן שאינו דרך ניסוך – מבואר בגמרא (ס.ו) שנשיאת נוד יין, כיון שאינה דרך ניסוך (לרב אשי) – מותר. ולמד מכאן ר"ת על שאר דברים הדומים. ואולם הרמב"ם החמיר בכלי פתוח.

עיקרי כללים ושיטות בהלכות יין נסך

מחלל שבת בפרהסיא שאינו עובד כו"מ 1	גר תושב	נכרים שאינם עובדי אלילים / ישמעאלים 3	עובדי אלילים 4	
אסור בשתיה ומותר בהנאה (ש"ת הרשב"א, הריב"ש, ב"י, ו"ש שצדדו והתר בדבר.	אסור בשתיה ומותר בהנאה ולדעת הרא"ה והריטב"א אסור בהנאה	רמב"ם וגאונים, שו"ע: אסור בשתיה ומותר בהנאה ויש ראשונים שאוסרים בהנאה.	אסור בהנאה	סתם יינם
אסור בשתיה ומותר בהנאה י"א שאסור רק מצד הספק, כי יש חולקים.	אסור בשתיה ומותר בהנאה ויש מקלים (ע' תוס' סו: רמ"א י"ד קס"ג)	רמב"ם וגאונים, שו"ע: אסור בשתיה ומותר בהנאה ויש ראשונים שאוסרים בהנאה. ור"י צידד להתיר אף בשתיה.	אסור בהנאה 4	מגע בכוונה 5 ביין שלנו
מותר בשתיה	מותר בשתיה	מותר בשתיה (במקום הפסד. ש"י)	אסור בשתיה ומותר בהנאה	מגע שלא בכוונה (או שלא ידע שהוא יין)
מותר בשתיה	מותר בשתיה (כבני שמחות קטנים)	מותר בשתיה (שסא רק במקום הפסד)	מחלוקת רב ושמואל אם אוסר בשתיה. ולחלכה אסור בשתיה ומותר בהנאה. ויש ראשונים שפסקו כשמואל שמוותר בשתיה.	מגע של קטן שאינו יודע בטיב עכו"ם
מותר בשתיה	מותר בשתיה	מותר בשתיה במקום הפסד. לר"ף ורמב"ם: אסור בשתיה. (עש"י סקל"א).	מחלוקת רבי נתן חכמים ורבי שמעון, ולחלכה אסור בשתיה ומותר בהנאה. ודעת הר"ף והר"ם שאסור בהנאה. ויש להקל במקום הפסד (רמ"א).	כוונת מגע 2 ללא כוונת ניסוך
מותר בשתיה	לרמ"א מותר בשתיה	מהשלחן ערוך נראה שאסור והרמ"א כתב שיש להתיר אף בשתיה. (ואין לאמרו בפני עמ הארץ).	אסור בהנאה ויש סוברים שמוותר בהנאה ואסור בשתיה (ר"ת וציד) וי"א שבזמן הזה מותר בשתיה (ע' רמ"א קס"ג, כד)	מגע בכוונה 6 על ידי דבר אחר
מותר בשתיה (ע' חזו"א מט, ז)	לרמ"א מותר בשתיה (וכן לשו"ע - באופן שבעכו"ם מותר בהנאה)	לרמ"א - מותר בשתיה. (וכן לשו"ע - באופן שבעכו"ם מותר בהנאה).	אסור בהנאה (כדין מגע ע"י דבר אחר). ונחלקו הפוסקים בשכשוך כלי ללא הגבהתו אם נאסר לגמרי או הותר לגמרי. ויש להקל במקום הפסד (רמ"א קכ"ד, יז).	כחו בכוונה 7
מותר בשתיה	מותר בשתיה	מותר בשתיה	מותר בשתיה (ויש ראשונים שאוסרים בשתיה במגע ע"י ד"א שלא בכוונה).	מגע ע"י ד"א שלא בכוונה / כחו שלא בכוונה 8